

Racestudier i Danmark.

Geografisk Tidsskrift, Bind 19 (1907)

Link til pdf:

http://img.kb.dk/tidsskriftdk/pdf/gto/gto_0019-PDF/gto_0019_67206.pdf

Link til webside:

<http://tidsskrift.dk/visning.jsp?markup=&print=no&id=67206>

pdf genereret den : 22/5-2008

Det kongelige danske geografiske Selskab.

I det første Møde i Vinteren 1907—1908 holdt Dr. phil. *Frederik Poulsen* Foredrag om sine Rejser og Studier paa de græske Kyklader. Lysbilleder.

I det andet Møde holdt Jægermester *V. Lindgaard* Foredrag om *Argentina og argentinske Forhold*. Lysbilleder.

Racestudier i Danmark.

af

Dr. phil. *H. P. Steensby*.

I.

Antropologien er Menneskets Naturhistorie. Paa samme Maade som Botaniken indordner Planterne og Zoologien Dyrene under bestemte, typiske Grupper, Klasser, Ordener, Slægter og Arter, saaledes gaar Antropologien først og fremmest ud paa at dele Menneskeslægten i naturlige Typer efter deres legemlige Forhold. Men da alle Mennesker er saa nær beslægtede, at den hele Menneskeslægt udgør en eneste zoologisk Art, bliver disse naturlige Typer mindre forskellige indbyrdes, end Tilfældet er mellem Arterne indenfor Dyreverdenen. Man kan derfor ikke tale om forskellige Menneskearter; men man betegner de forekommende typiske Forskelligheder med Ordet Race.

Den første, der gav en brugbar Inddeling af hele Jordens Befolkning i Racer, var Tyskeren *Johan Friedrich Blumenbach* i sin berømte Bog „*De generis humani varietate nativa*“, der udkom 1775. Hans Inddeling var den lige til vore Dage benyttede Fæmdeling i Kaukasier eller den hvide Race, Mongoler eller de Gule, Indianere eller Røde, Malajer eller Brune og Negre eller den sorte Race. Fra 1817 stammer den ligeledes endnu benyttede Cuvier'ske Treddeling i Eraner, med hvilket Navn han forstod det samme som Blumenbach ved Kaukasier, samt den mongoloide og den negroide Race.

Kaukasierne eller Eranerne omfatter i Hovedsagen Beboerne af Evropa, Afrika Nord for Sahara samt For-

asien; men da det er iøjnefaldende, at der ogsaa indenfor dette Omraade, ja selv i Evropa er betydelige legemlige Forskelligheder til Stede, søgte allerede Blumenbach at finde en nærmere fysisk Bestemmelse af Underafdelingerne. Han gik ud fra, at disse nogenlunde maatte falde sammen med Nationerne, og søgte derfor at udfinde, hvad der for hver enkelt Nation var typisk i Henseende til Hudfarve, Haarfarve, Ansigtform, Kranieform etc.

Det faldt ikke Blumenbach eller hans Elever ind, at Nationerne i Virkeligheden er Blandingsprodukter, og at de absolut ikke kan afgrænses som fysiske Helheder eller beskrives som Raceenheder. Den, der gav Stødet til, at man kom til at indse dette, var *Anders Retzius*, der 1842 paa Naturforsker mødet i Stockholm holdt et Foredrag „Om Formen af Nordboernes Kranier“, i hvilket han viste, at der i Evropas Befolkning findes sammenblandet i hvert Fald to forskellige Elementer, af hvilke det ene har en kort og bred Hovedskal, og det andet en lang og smal. Af disse fandt han det sidste fremherskende i Sverige fra de forhistoriske Tider af.

For at sondre mellem disse Kortskaaller (Brakycfalaler) og Langskaaller (Dolicocefalaler) indførte Retzius Indekstallet for Forholdet mellem Kraniets Bredde og Længde, det vil sige, han udtrykte dets Bredde i pCt. af dets Længde. Den største Længde maales nu altid med en Krumpasser fra det mest fremstaaende Punkt over Næseroden, hvor den ene Passerspids holdes

fast, medens den anden føres lodret op og ned i Nakkens Midtlinie, indtil den længste Diameter er funden. Den største Bredde maales ligeledes med Krumpasseren, der med stor Nøjagtighed kan angive, hvor den største Tværdiameter findes; sædvanligvis ligger den lidt over Ørene. I de allerfleste Tilfælde vil det vise sig, at Hovedbredden er mellem 70 og 90 pCt. af Længden, og som Regel sætter man nu Indekstallet 80 som Grænse mellem Kort- og Langskaller, idet Kortskallernes Bredde er over 80 pCt. af Længden, og Langskallernes er under 80. Selvfølgelig er det et vilkaarligt Valg og i Virkeligheden en ganske ubiologisk Fremgangsmaade; men der er dog det berettigede, at mange Steder i Evropa finder man færre Repræsentanter for Indices omkring 80 end midt i 70'erne og op i 80'erne. Iagttagelsen af dette Forhold har mægtigt bidraget til at styrke Overbevisningen om, at den europæiske Befolkning er en Raceblanding.

Efter Retzius's Opdagelse maatte man opgive al Tanke om at tale om en egen tysk, fransk, engelsk eller skandinavisk Race; men mange rykkede blot længere tilbage i Historien og vedblev at tale om en oprindelig germansk Race, en ligurisk etc. Først langsomt har den Erkendelse efterhaanden blandt Fagmændene banet sig Vej, at man maa endnu langt længere tilbage, man maa helt bagom nukendte historiske og sproghistoriske Grupper, om man muligvis vil finde Befolkninger, der bestaar af en enkelt ublandet Race. Hvad vi, maalt med Historiens Maalestok, kalder tidligt og oprindeligt, det er i Virkeligheden allerede sammensat og blandet med Hensyn til Kulturbesiddelse og ligeledes med Hensyn til Raceelementer. Hvor langt vi skal tilbage for at finde ublandede Befolkninger, faar man et Begreb om ved Betragtning af de saakaldte Naturfolk i andre Verdensdele. Selv der træffer vi allevegne Kulturer, der er Resultater af lang Udvikling og gensidige Paavirkninger og Laan, og Antropologen finder overalt Befolkningerne blandede. Det Sted, hvor man maaske mest tilnærmelsesvis kan tale om en raceren Befolkning, er Australlandet; men de oprindelige Beboere her levede jo ogsaa paa et Kulturtrin, der afgjort kan henregnes til Jordens allerlaveste og forholdsvist mest usammensatte.

Oprindelsen til den europæiske Raceblanding gaar altsaa overordentlig langt tilbage i Tiden, og den nøgterne antropologiske Betragtning indrømmer ikke Berettigelsen af den Tale om nationale Racegrupper, der ude i Evropa af og til bringes til Torvs af fantasifulde og tendentiøse Dilettanter. Saaledes nævnes fra tidligere Tid Franskmanden Grev Gobineau og fra vore

Dage Tyskeren H. S. Chamberlain, hvis Betragtninger over Raceforhold er ligesaa uvederhæftige og videnskabelig set ubegrundede, som de er fremstillede i et mesterligt Sprog og derfor egnede til at glide i Publikum, der umuligt er i Stand til at kontrollere Bygningens Usoliditet og Tomhed. Da nu Raceblandingens gaar saa langt tilbage og er saa gennemgribende, er det selvfølgelig overordentligt vanskeligt at udfinde, hvorledes de oprindelige Racetyper har set ud. Og det ligger nær at formode, at det overhovedet er umuligt, idet man med Sikkerhed kan gaa ud fra, at intetsomhelst Individ i Evropa nedstammer fra en enkelt ublandet Race, men har saa godt som alle de sammensættende Elementer blandt sine Forfædre. Antropologen, Professor F. v. Luschan i Berlin har udtalt, at 95 pCt. af Europas Befolkning i deres Legemsbygning bærer udprægede Vidnesbyrd om Blandingen, er udprægede Bastarder eller, om man vil, „Køtere“.

Alligevel aabnes der gennem de moderne biologiske Studier en Mulighed for at danne sig en Forestilling om de Blandingen sammensættende Urracer. Indenfor saadanne Omraader af Botanik og Zoologi, hvor man kan arbejde med Forsøg og Kontrol, er der i de senere Aar paabegyndt omfattende Undersøgelser over Forholdene ved Variabilitet, Arvelighed, Bastardering o. lign. (Hugo de Vries, H. Nilsson, W. Johannsen), og i Særdeleshed er den Side af denne moderne Arvelighedsforskning, der angaar Bastarder og Nedarvningsforhold ved Krydsninger, af den største Vigtighed for Studiet af Menneskets Naturhistorie og for Afgørelsen af det Spørgsmaal, hvilke rene Racetyper indgaar i den nuværende Bastardbefolkning.

Navnlig for en Del Aar siden har man med stor Iver drøftet det Spørgsmaal, om to Racers, der blandes, frembringer en Form med Blanding af de to Racers Egenskaber (f. Eks. saaledes som Mulattens Farve synes at staa mellem Grundracernes), eller om Afkommet falder tilbage til de gamle Racetyper — altsaa om de sammensættende Racetyper atter skilles, eller de frembringer en Mellemlig Form.

Spørgsmaalet ser jo ud til her at være klart og logisk sat op; men alligevel synes de moderne Iagttagelser at vise, at hverken netop det ene eller det andet træffer ind.

Blandes to udprægede arvelige Typer, vil Afkommet i første Generation, forudsat det er tilstrækkelig talrigt, opvise en Hovedmasse, der har de enkelte typiske Karaktertræk blandede i forskellig Grad og Forhold og har et Udseende som udprægede Bastarder, medens der kan være nogle faa, der repræsenterer den ene eller

anden af Grundtyperne saa udpræget, at man uden Kendskab til disse Individets Genealogi ikke vilde falde paa at betragte dem som Bastarder. Man kan stille dette Bastardafkom op i en Række, paa hvis to Fløje man placerer de faa, af Udseende, typerene Individet og de fra Grundtyperne mere og mere afvigende ind imod Midten, efter et vist Forhold, saaledes at de i samme Grad blandede stilles i samme Gruppe. Man vil da som Regel faa de midterste og mest blandede Grupper rigeligst besatte. Tager man endelig Bastarder af tredje, fjerde etc. Generation, vil man faa en lignende Række, hvor de helt typerene Individets Tal dog som Regel vil blive stadig mindre.

En almindelig teoretisk Betragtning viser altsaa, at i en Bastardbefolkning saaledes som den evropæiske behøver alle Individet ikke at være lige udprægede Bastarder. Nogle kan mer eller mindre nærme sig til Grundtyperne. Og er der en Egn, hvor en enkelt oprindelig Racetype paa Grund af Egnens afsides Beliggenhed eller af andre Aarsager har spillet en særlig stærk talmæssig Rolle i Blandingen, har man Lov at vente, at denne Type endnu ret tydeligt kan spores i den paagældende Egn. Og at Forholdet netop er saaledes paa de forskellige Strøg af Evropa, kan selv en ret løselig antropologisk Betragtning ikke være i Tvivl om; men hvorledes Sagen forholder sig paa et mindre Omraade som Danmark, maa der et nøjere Studium til at afgøre. De Lande, der egner sig bedst for slige Studier, er imidlertid dels Bjærglande med afsondrede Dalstrøg, dels splittede Ølande, som vort Fædreland.

I det følgende skulde gives en kort Redegørelse for disse nyere biologiske Teoriens Anvendelse paa de nyligt paabegyndte Racestudier i Danmark. Iøvrigt henvises til min Afhandling „Foreløbige Betragtninger over Danmarks Raceantropologi“, der er trykt i „Meddelelser om Danmarks Antropologi, udgivet af den antropologiske Komité ved Dr. phil. H. P. Steensby. 1. Bind. 1, Afdeling, København 1907.“

II.

1904 sammentraadte den antropologiske Komité, bestaaende af Generallæge *H. Laub*, Professor *Harald Westergaard* og Politilæge *Søren Hansen*, der satte sig til Formaal at iværksætte en planmæssig Undersøgelse af Danmarks Befolkning i Henseende til Legemsbygningen. Regering og Rigsdag bevilgede de i Øjeblikket fornødne Midler, og allerede Aaret efter begyndte den praktiske Undersøgelse rundt om i Landet.

Undersøgelser af tilsvarende Art er allerede i 90-

erne foretagne i Sverige under Ledelse af Professorerne *Gustaf Retzius* og *Carl M. Fürst*. Og i Norge har Enkeltmænd som *C. O. E. Arbo*, *C. F. Larsen* og *Justus Barth* gjort et stort og fortjenstfuldt Arbejde i forskellige Retninger, saa Norge er et af de Lande i Evropa, hvis Antropologi er mest velkendt og har tiltrukket sig mest Opmærksomhed. En af dem, der i videre Kredse har vakt mest Interesse for de norske Racestudier, er *Andr. M. Hansen*, der i en Række interessante Bøger har fremstillet sin Opfattelse af den norske Folkeblending, som han antager er opstaaet ved Sammensmeltningen af en mørk og kortskalet Race med en lys og langskallet, hvilken sidste han antager senere at være indvandret, medbringende det germanske Sprog og en højere Kultur.

Denne Opfattelse er imidlertid ingenlunde tilstrækkelig begrundet. Den hviler paa den gamle *Retzius'ske* Opdagelse, der for sin Tid var saa overordentlig betydningsfuld; men de nyere antropologiske Iagttagelser gaar absolut i Retning af en Flerhed af oprindelige Racer i de evropæiske Befolkninger, og de moderne Antropologer maa ogsaa erklære sig ude af Stand til at afgøre, hvilket Raceelement den indoeuropæiske Sprogæt oprindelig har været knyttet til.

Alligevel er Læren om de to Racer endnu den herskende ikke alene i Norge, men ogsaa i Sverige og Danmark saant endnu videre ud. I Danmark har de antropologiske Undersøgelser lige til nu været højlig forsømte, til Trods for at *Eschricht* allerede 1837 slog til Lyd for en Undersøgelse af Oldtidsgravens Skeletfund. Paa levende Materiale er kun anstillet Studier af *Søren Hansen* med Benyttelse af det paa Sessionerne mødepligtige Mandskab i det sydlige og østlige Jylland, hvilke forøvrigt gav det interessante Resultat, at mørke Øjne og mørkt Haar er mere almindelige, end man paa Forhaand skulde være tilbøjelig til at antage her i Norden. Endelig har *Søren Hansen* 1893 ved Studium af Broncealderskranier og 1907 Professor *H. A. Nielsen* ved Undersøgelse af Nationalmuseets hele forhistoriske Kraniemateriale paavist, at den Skeletbygning og de Hovedformer, man træffer hos Nutidens Danske, gaar helt tilbage ihvertfald til den yngre Stenalder, eller med andre Ord, at lige siden da har den samme Raceblending befolket Danmark.

At denne Raceblending skulde sammensættes af to oprindelige Racer, en kortskalet (brakycefal) og en langskallet (dolikocefal), syntes i de senere Aar nærmest at have vundet Bestyrkelse blandt andet derved, at denne Anskuelse udmærket passer ind i det af den amerikanske Antropolog *William Z. Ripley* givne evro-

pæiske Racesystem, som i Øjeblikket er det, der paa Grund af sin lette Overskuelighed og tilsyneladende store Ædruelighed har de fleste Tilhængere.

Ripley opstiller 3 evropæiske Racer, der i Hovedsagen hver især hører til i Nord-, Mellem- og Syd-evropa, men saaledes at forstaa, at de ikke er indskrænkede til disse Gebeter. Hans nordevropæiske (saakaldte teutoniske) Race har sit reneste Centrum i Skandinavien, det vil sige Mellem-Sverige og Øst-Norge, hvor den efter Ripley's Mening forekommer almindeligst og indgaar som en svagere og svagere Bestanddel i den evropæiske Raceblanding, jo mere man fjærner sig fra Skandinavien. Den mellemevropæiske eller alpine Race har sit Centrum i Alpeegnene, hvor den i visse afsides Dale antages at forekomme næsten ren, men de udgør ogsaa et betydeligt Element af Nord- og Syd-evropas Befolkninger, Den sydevropæiske eller mediterrane Race mener Ripley forekommer rene i Syditalien, paa Sardinien og Corsica og i Dele af Spanien.

Beskrivelse, som Ripley giver af sine Racers Legemsbygning, er imidlertid ikke meget indgaaende og maa nærmest betegnes som ret overfladisk og skønsømmelig. Han giver selv i nedenstaaende Skema en Oversigt over nogle Hovedkarakterer:

	Hoved	Ansigt	Haar	Øjne	Legemsbygning	Næse
Teutoniske Racetype	langt	langt	meget lyst	blaa	høj	smal; krum
Alpine Racetype	rundt	bredt	lyst kastaniebrunt	hasselgran	middel, fir-skaaren	variabel; temmelig bred, grov
Mediterrane Racetype	langt	langt	mørkebrunt eller sort	mørke	middel, slank	temmelig bred

Denne Raceopstilling er altsaa udelukkende bygget paa Iagttagelser af det levende Materiale med Forbigaaelse af de vigtige Studier af Skeletbygningen og i Særdeleshed af Kranieformerne i forhistoriske og historiske Skeletfund i Mellem- og Vestevropa. Ganske vist siger Ripley, at hans teutoniske Racetype svarer til den Kranietype, der i Tyskland kaldes „Reihengräber“-Typen, hvilken er identisk med den langskallede Form, som Anders Retzius beskrev fra det forhistoriske Sverige, og den svarer ligeledes til den af franske Forfattere beskrevne Cro Magnon-Type. Og han sætter sin alpine Race lig med den af schweiziske Antropologer beskrevne kranilogiske Disentis-Type. Men han gennemfører selv intetsteds den Fordring, at et Individ,

som han regner til sin teutoniske Racetype, skal have Cro Magnon-agtigt Kranium, eller at en alpin Type skal have Disentis-Kranium. Dette hænger sammen med, at han ikke har en rigtig klar Forstaaelse af, hvad det virkelig vil sige, at den evropæiske Befolkning er en Bastardbefolkning. Hans Betragtningmaade er for lidt biologisk.

Da jeg for den antropologiske Komite begyndte at foretage antropologiske Studier i Danmark, mødte jeg da ogsaa med den foreløbige Antagelse, at der var to fremherskende Raceelementer i den danske Befolkning, og at disse svarede til Ripleys nordiske (teutoniske) og alpine Racer. Andre Elementer, hvorved man i Særdeleshed maatte tænke paa det mediterrane, forekom vel ogsaa, men i langt ringere Udstrækning. Dernæst gik jeg ud fra, at hvis det var muligt blandt de høje lyse Beboere af vort Land at paavise et fremherskende kranilogisk typisk Element, maatte det have en Bygning, der svarer til den Form, jeg foretrækker at benævne efter Cro Magnon-Fundet. Ligeledes maatte jeg opstille den Fordring, at et Individ skulde være i Besiddelse af den kranilogiske Disentis-Type for at kunne gælde for en udpræget Repræsentant for den alpine Race.

For at anstille Racestudier i Danmark og for at faa en Oversigt over de forskellige Egenes antropologiske Forskelligheder var det nødvendigt at udvælge visse Lokalteter omkring i Landet og paa disse foretage nærmere Undersøgelser. Jeg har derfor i 1905—06 undersøgt Skamby Sogn i det nordlige Fyn, Øen Anholt i Kattegat samt Aadum og Stavning i Vestjylland. Disse Lokalteter er selvfølgelig ikke tilfældigt tagne, men valgte, fordi jeg har haft Grund til at vente dels særlig ublandede Befolkninger dels visse typiske Forhold.

Den Forventning, jeg kom med til den første Undersøgelse i Skamby Sogn paa Nordfyn, var da den, at jeg i Befolkningen vilde træffe en Hovedmasse af ubestemmelige Bastarder, og dernæst mindre Antal af Individder, der var prægede af typiske Forhold. Jeg ventede følgelig i den først undersøgte Befolkning at træffe ihvertfald Personer af tydelig nordisk og af tydelig alpin Type. Jeg gik paa Forhaand næsten ud fra, at det var saaledes, og at de Individder, der havde noget typisk ved sig, vilde dele sig i to Grupper, svarende til de to forventede Urracer. Men Virkeligheden viste sig snart at forholde sig noget anderledes, end Teoriene krævede.

Skamby Sogn ligger paa den nordfynske Slette, midtvejs mellem Odense og Bogense og omtrent lige

langt fra Kattegat og fra det mellemfynske Skovbælte, der i dialektisk Henseende deler Fyn i en nordlig og sydlig Del. Sognet, der 1906 havde 1136 Indb., hvoraf jeg fik Lejlighed til at iagttage og maale over 500 Voksne, ligger saaledes midt i det nordfynske Dialekt-omraade og maa fra gammel Tid nærmest betegnes som afsides. Ingen gamle Landeveje eller befærdede Ruter passerede det. Først 1882 kom en Jærnbane gennem Sognets nordlige Del, og siden da er der sket større Forandringer og mere Omflytning, end der rimeligvis ellers er sket i Sognet i Løbet af Aarhundreder. Indtil det 19. Aarh.s Midte var Befolkningen saa godt som udelukkende Jordbrugere og paa et ringe Mindretal af Indsiddere, Husmænd og Haandværkere nær boende i Fæstegaarde, der sædvanligvis gik i Arv i Familierne. Dengang var næsten alle Beboerne født i Sognet eller de nærmeste Nabosogne, og selv Haandværkere og Husmænd udgik som Regel af den første Befolkningsstamme, som Gaardmandsklassen udgjorde. En Særbefolkning af nogen Art har der saavidt vides aldrig været.

Med den nuværende Befolkning er Forholdene ganske anderledes. Flertallet er ganske vist endnu lokalfødt; men desuden er der kommet en meget betydelig tilflyttet Befolkning af Haandværkere, Købmænd og flere andre Virksomhedsarter. Samtidig hermed er der sket en udpræget dialektisk Forandring, idet det gamle brede nordfynske Maal er ved at fortrænges af en mere syngende Mundart, der er at karakterisere som et Slags fælles fynsk, der er stærkt paavirket af Rigsmaalet. Da disse Elementer endnu saa godt som ikke har blandet sig indbyrdes, er det endnu muligt at sondre imellem dem.

Selv for en almindelig Betragtning, der ikke engang behøvede at tage speciel antropologisk Kyndighed i Anvendelse, vilde det let fremgaa, at de tilflyttedes Gruppe er meget mere blandet og uensartet end de lokalfødtes, hvilket man selvfølgelig ogsaa havde Grund til at vente. Dernæst bemærkede jeg, at den førstnævnte Gruppe rummede flere mørkhaarede og brunøjede Individier end den sidste, en Iagttagelse, jeg straks var tilbøjelig til at generalisere og give en mere udstrakt Gyldighed i vort Land. De norske og svenske Antropologer mener at have iagttaget en moderne Tiltagen af de mørke Personers Tal i vore Nabolande, og jeg tænkte paa en lignende „Formørkning“ for det danske Folks Vedkommende.

Hvad racetypiske Individier angaar, fandt jeg blandt de tilflyttede nogle faa, der kunde gaa som gode Repræsentanter for den alpine Type og ligeledes nogle,

der med Hensyn til Farve- og Kranieforhold kunde repræsentere den saakaldte teutoniske Race, omend der i Grunden ingen var, der var særlig udprægede. Og hvad der forekom mig nok saa mærkeligt, blandt de lokalfødte fandt jeg endnu mindre nogen, som jeg turde erklære for helt ud gode Typer paa Ripley's teutoniske og den i almindelig Opfattelse langskallede, nordiske Race med Cro Magnon-agtig Kranieform. Derimod syntes de alpine Træk ikke at være saa sjældent forekommende, og der var endogsaa nogle faa, der nok kunde kaldes udprægede. Alligevel var der i den lokalfødte Gruppe hos et temmelig stort Antal Personer en vis Ensartethed i Legemsbygningen og et Fællespræg, som dog ikke kunde henføres til nogen af de gængse Racetyper.

Det var for Mændenes Vedkommende gennemgaaende høje og slanke Folk med en lang og kraftig, temmelig lige eller undertiden noget højet Næse, bred og hvælvet Pande og et stort, afrundet Hjernekasse- og Baghovedparti, der var meget forskellig i Formen fra den hos den høje, lyse, nordiske Race forventede Kranieform; Øjefarven var næsten altid lys blaa, og Haarfarven varierede fra meget lyst til mørkeblondt. I det hele var det en høj og stærkbygget Menneskeform, men den var dog for afvekslende til, at der kunde være Tale om, at den repræsenterede en ublandet biologisk Racetype. Den maatte sikkert opfattes som et Blandingsprodukt, hvor en oprindelig Racetype ytrede sin Eksistens gennem Blandingen. Men denne Racetype antydede absolut saadanne Egenskaber, at den umuligt kunde passe ind i det Ripley'ske System, og jeg begyndte allerede at faa den Overbevisning, at dette smukke System var et Studerekammerprodukt, der ikke kunde overføres paa de virkelige Forhold. Dernæst begyndte jeg at indse, at Teorien om de to Raceelementer, der maaske passer tilnærmelsesvis sine Steder i Skandinavien, ihvertfald for vort Lands Vedkommende væsentligst kun støttes af den overfladiske Betragtning, der fæster sig ved den afvekslende Forekomst af mørke og lyse Individier.

Den næste Lokalitet, jeg besøgte med antropologiske Studier for Øje, var Anholt. Denne interessante Ø har allerede i forskellige Retninger været Genstand for Undersøgelse, og herved er det ogsaa lejlighedsvis kommet frem, at Øens Befolkning i flere Retninger har et ejendommeligt Præg. Ved sin Beliggenhed og ved Indbyggernes Levevis, idet disse ikke, som f. Eks. Læsø- og Fanøboere, er Søsmænd, men derimod Landbrugere og Jordbesiddere, der driver Fiskeri som Sideerhverv, er Anholt sikkert en af de Egne i Danmark,

der Tiderne igennem har været mest isoleret. Befolkningen udgjorde ved Folketællingen 1906 342 Individuer, men da heri ogsaa er medregnet det Antal Personer, der i Tællingsøjeblikket tilfældigvis befandt sig i Havnen med Fiskerfartøjer, bestaar det egentlig bosiddende Element kun af ca. 200. Disse Forhold ytrer sig ogsaa i den Omstændighed, at Øen 1906 havde 238 Mænd mod kun 104 Kvinder. Blandt de fast bosiddende maa dernæst ses bort fra nogle Embedsmands- og Bestillingsmandsfamilier (Læge, Præst, Fyrpersonale etc.), der som Regel ikke blander sig med den indfødte Befolkning, samt fra et i de senre Aartier tilflyttet Element, der er indgiftet i Anholtbefolkningen. Forøvrigt er det ret iøjnefaldende, at dette indvandrede Element her er lysere end den oprindelige Befolkning. Paa Anholt vil der altsaa antagelig ske en Bevægelse i Retning af mere Lyshed, medens det omvendte syntes at være Tilfældet i Skamby.

Det almindelige Resultat af Iagttagelserne paa Anholt er, at ogsaa her er Befolkningen sammensat af mere end et Raceelement; men her synes at være et Element, der præger Legemsbygningen og i Særdeleshed Kranieformen hos et forholdsvis stort Antal Personer, og at dømme efter en vis Finhed og harmonisk Ensartethed var der maaske Grund til at antage, at man ikke stod saa overvætted langt fra en biologisk Urtype. Imidlertid maa man dog huske paa, at paa et saa snævert Omraade kan Indgifte ogsaa have spillet en Rolle til Fremkaldelsen af en Lokalform. Distriktslæge Thierry, der har tilbragt mange Aar paa Øen, og som meddelte mig, at denne Anholtform for en Snes Aar siden var endnu mere fremherskende i Tal end nu, kalder (Indledn. til E. T. Kristensen, Øen Anholt i Sagn og Sæd. Kbhvn. 1891) Befolkningen paa Anholt en Rest af Danmarks Urbefolkning, uden at han dog nærmere undersøger, hvad man skal forstaa derved, og han siger yderligere, at „de egentlige Anholtere er mørke af Ansigtslød med mørkt, ja sort Haar og Skæg og Øjenbryn, mørke Øjne, gulagtig eller mørkladen Hud...“ Denne Mørkhed, der fandtes hos en Del af de Individuer, der kranieologisk syntes prægede af et og samme Typeelement, gav navnlig midaldrende Mænd med deres buede Næse og brunlige Lød et Udseende, der var saa fremmedartet og ejendommeligt, at man absolut ikke skulde vente at træffe det i Skandinavien. Man kunde næsten faa Indtrykket af, at det var Kaukasusboere, der stod for en.

Af anatomiske Fællestræk noterede jeg paa Stedet den skraat tilbagevigende (rettere tilbagehælvende) Pande med de tydeligt udprægede Temporalinier og

de kraftige Øjenbrynsbuer (arcus superciliares); en næsten cylindrisk horisontal Indsænkning over Tindingerne, saa der fremkom ligesom en Indknibning fra begge Sider af Ansigtet i Højde med den øverste Del af Øjenhulerne; høj Nakke og afrundet Baghoved; temmelig bredt Kindbensparti i Forhold til ovennævnte Indknibning og til Underkæbepartiet; lang og smal og krummet Næse med indsenket Næserod; hertil kommer den høje og ranke Vækst, der giver sig et Udslag deri, at den maalte mandlige Befolkning (ialt 39 Personer) havde en Gennemsnitshøjde paa 173 Ctm., medens den mandlige danske Befolknings gennemsnitlige er 169 Ctm.

Saalænge selve Studierne paa Anholt stod paa, var det mig ikke muligt at henføre Iagttagelserne til lignende Forhold, der var bekendte andetsteds fra. Jeg erindrede ikke i den antropologiske Literatur at have truffet Omtale af tilsvarende Iagttagelser fra levende Befolkninger, og jeg var ganske klar over, at jeg her var stødt paa Fænomener, der ikke passede efter det Ripley'ske System. Under spredte Iagttagelser, jeg kort efter fik Lejlighed til at gøre i Østjylland og paa Sjælland, gik det imidlertid snart op for mig, at de anatomiske Træk, der havde været paafaldende i den omtalte Menneskeform paa Anholt, hyppigt kunde træffes her, omend som Regel mindre udpræget, udvisket og forgrovet og tit med et meget lysere Tilbehør i Haar- og Øjefarver. Det saa ud, som om et og samme Raceelement prægede Raceblandingerne, men at det paa Anholt var mere rent fremtrædende. Endelig indsaa jeg, at det ogsaa maatte være dette Element, der prægede den lokalfødte Gruppe paa Nordfyn eller rettere et forholdsvis stort Antal Personer af den.

Jeg kom nu ogsaa i Tanker om, at jeg paa en botanisk Ekskursion til Vestjylland i 1899 paa en af sides Hedeegn havde set Skikkelser, der nok kunde minde om Anholterne. Tillige meddelte Dr. Søren Hansen mig, at han havde haft Lejlighed til at iagttage høje, mørke Folk fra Ølgod-Eggen i Vestjylland, hvor de skulde forekomme i ikke ringe Tal.

Dette bestemte mig til at gøre en Studierejse til Vestjylland, og til Studieomraade valgte jeg Aadum Sogn i Ringkøbing Amt, et udstrakt Hedesogn, der mod Nord grænser til Ommeaaen indtil dette Vandløbs Udmunding i Skernaaen. Det havde i 1906 1061 Indb. Uheldigvis besøgte jeg Sognet i Højbjergningstiden, da alle Folk var i Engene, der undertiden ligger milevidt borte fra Hjemmet, og dette bidrog til at hæmme og forsinke mine Undersøgelser. Den samme Vanskelighed havde jeg derefter i Stavning, Vestersogn, hvilket Omraade ligger Vest for Dejbjerg og begrænses mod Vest af

Ringkøbing Fjord og mod Nord og Øst af udstrakte Eng- og Mosedrag. Det skyder sig saaledes som en beboelig Halvø ud fra Stavning Østersogn, der ligger Sydøst herfor. Naar jeg tog til Stavning, beroede det paa en Meddelelse fra Sognets tidligere Præst Vilh. Gregersen, at der ihvertfald for et Par Generationer siden skulde have været en tydelig Forskel mellem en lysere og mere uensartet Befolkning i Østersognet og en gennemgaaende høj og kraftig, mørkere og mere ensartet typisk i Vestersognet. Saavidt jeg kan dømme efter mine iagttagelser, staar Folkeblandingen dog nu paa et lignende Trin som i Omegnen; men det vilde være meget interessant, om denne Afkrog for et halvt Hundrede Aar siden havde undergaaet en lignende „Afmærkning“ som den, der nu synes at foregaa paa Anholt.

Imidlertid gik det som ventet, at der baade i Aadum og Stavning fandtes en Del Personer, der var i Besiddelse af en bestemt Kombination af Karaktertræk, som, ihvertfald hvad de anatomiske blandt dem angaar, falder temmelig nøje sammen med den paa Anholt trufne ejendommelige Menneskeform. Derimod vilde den iagttagelse, der skulde bestemme den formodede biologiske Types typiske Haar- og Øjefarver alene efter vestjyske Repræsentanter faa Indtrykket af en større Lyshed, end han vilde faa, hvis han kun kendte Anholterne. Bortset fra at Befolkningen i Aadum og Stavning som Helhed er noget lysere end den paa Anholt, viste selve de vestjyske Repræsentanter for den omtalte formodede biologiske Type en mere middel Haarfarve og mere lyse Øjne end de anholtske. I nedenstaaende Tabeller er givet dels en Oversigt over Hovedets Bredde-Længde-Indeks hos de 3 undersøgte Grupper dels Skemaer over Haar- og Øjefarverne. Medtagne er alle de maalte og iagttagne Individuer, der hører hjemme paa de 3 Lokalteter, hvad enten de er typiske eller ikke. En Statistik paa typiske Individuer alene vilde selvfølgelig være overordentlig vigtig, da man maa gaa denne Vej for at udfinde deres Typiskhed med Hensyn til de maalte i Tal udtrykte Karakterer; men hertil er Materialet endnu for ringe. Angaaende f. Eks. en Karakter som Hovedets Bredde-Længde-Indeks er der endnu kun det at sige, at den synes at ligge indenfor det mellemste Omraade, men væsentligst dog til den dolikocefale (langskallede) Side. — At Øjefarven er „melert“, vil sige, at Iris enten har en Kres af Pigment inderst om Pupillen, eller at den har spredte Pigmentpletter. Blandt de mere udprægede Bygningskarakterer, som jeg Gang paa Gang havde Lejlighed til at iagttage sammen, fremhæves:

1. Høj, slank og rank Vækst; i Forhold til Højden

temmelig smalle Skuldre og Bækkenparti samt smal Nakke og slank Hals.

2. Skraat tilbagehælvende Pande med afglattede og udviskede tubera frontalia.
3. Panden gaar umiddelbart og jævnt over i Issen, der fortsætter Skraaningen opad i det højtsiddende og næsten kuglerunde Baghovede (Hovedet tænkes

Hovedets Breddeindeks (Bd. : L. × 100)	Anholtere	Vestjyder	Nordfynboer
91	"	3	"
90	"	2	"
89	"	4	"
88	2	7	2
87	2	8	6
86	4	5	6
85	8	10	15
84	5	15	17
83	8	15	28
82	9	28	43
81	8	32	54
80	5	29	50
79	10	23	68
78	3	9	45
77	5	10	28
76	3	8	13
75	1	7	9
74	2	2	5
73	"	1	"

Haarfarve	Anholtere	Vestjyder	Nordfynboer	pCt. af svenske Værnepligtige
Sort.....	5	3	"	0,8
Mærkt...	27	31	61	21,6
Middel...	27	121	189	52,0
Lyst.....	13	64	128	23,8
Rødt.....	2	"	3	2,3

Øjefarve	Anholtere	Vestjyder	pCt. af svenske Værnepligtige
Sort.....	"	"	"
Brun....	15	14	4,5
Melert...	10	48	28,8
Graa....	11	42	19,8
Blaa.....	38	123	47,4

selvfølgelig stedse i orienteret Stilling efter Frankfurterplanen, der tænkes lagt vandret gennem Benøjehulernes underste Rand og gennem Øreaabningernes øverste Punkter).

4. Den tilbagehælvende Pandeform fremhæves yderligere ved stærkt fremtrædende Øjenbrynsbuer

- (arcus superciliares), der hvælver sig stærkt frem over hvert Øje, men sænker sig over Næseroden.
5. Udprægede Temporallinier og noget indtrykte Tindinger.
 6. Indtrykt Næserod og lang, smal og krum Næse med noget hængende Tip.
 7. Kindbenene er ikke i og for sig særlig brede, men de træder ret kraftigt frem i Forhold til Underkæben og til den konkave Indtrykning, der gaar hen over Tindingpartiet; den største Brede synes at ligge langt tilbage.
 8. Underkæbevinklen er stump, og Hagen ender ikke i et „Hak“, men spidser til en Klump og er tit noget tilbagevigende. Hele Underansigtet er smalt og langt.
 9. Set i Profil danner Ansigtlinien en udgaaende Bue, og den er tillige temmelig langagtig.
 10. Hjørnekassen udmærker sig særligt ved sin cirkulære Afgrænsning, hvilket tydeligt fremtræder saavel i Profilen som set bagfra, for hvilken sidste Betragtning Baghovedets Konturer viser sig som en lukket Cirkel.
 11. Endelig kunde nævnes en ejendommelig bred og skarptskaaen Mund.

Foruden den beskrevne Racetype, angaaende hvilken man dog maa erindre, at Beskrivelsen selvfølgelig kun kan være tilnærmelsesvis, da der ingensomhelst Grund er til at vente, at jeg skulde være stødt paa biologisk rent Materiale, var der ogsaa af og til Lejlighed til at konstafere Forekomsten af ret udprægede alpine og af „teutoniske“ Typer for at bruge Ripley's Benævnelser. Dette er imidlertid gammelkendt, og af de førnævnte kranologiske Undersøgelser i Danmark fremgaar det ogsaa, at den alpine Menneskeform, hvis Kranium meget kortelig kan karakteriseres ved den brede lodrette Pande uden Øjenbrynsfremspring, vandrette Isse og lodrette Nakkeparti uden udstaaende Baghoveddel, gaar helt tilbage til Stenalderen. Det samme gælder den anden Type, der som nævnt kranologisk set kan betegnes med Cro Magnon-Navnet.

Det maa bemærkes, at i det Øjeblik, det gælder om at paavise en arvelig Types Eksistens gennem Tiderne, er det selvfølgelig ret nødvendigt alene at holde sig til de kranologiske og de øvrige til Benbygningen hørende Forhold, da man er ude af Stand til at bestemme døde Generationers Haar- og Øjefarver.

Hertil kommer, at Farveforholdene synes større Variation og Foranderlighed underkastede end Benbygningen. Saaledes har man gennem hele Vestevropa fra Middelhavet til Polarkresen den Cro Magnon-agtige

Kranieform udbredt; men mod Syd er den knyttet til mørkhaarede og mørkejede Individuer, medens den i Skandinavien synes at have et lyst Tilbehør af Haar og Øjne. Paa lignende Maade lever der i Nordevropa f. Eks. i Danmark og Norge ikke faa Personer, der i Legems- og Kraniebygning slutter sig ganske nær til den alpine Menneskeform, men som i Modsætning til denne er overordentlig lyse (Arbo's „blonde Brakycephal“). Den nordevropæiske „Lyshed“ eller stærke Pigmentmangel i Haar og Øjne er et af de gaadefuldeste antropologiske Fænomener, om hvis Opstaaelse man ikke er i Stand til at give den fjærneste fyldestgørende Forklaring. Men dette, at Lysheden paa parallel Vis sammenknyttes med forskellige kranologiske Typer, med Hensyn til hvilke der kun er Grund til at antage, at de oprindeligt har været mørke, kunde tyde paa, at den skyldes sekundære Aarsager af en eller anden ukendt Art, og at den ikke er et oprindeligt typisk Racefænomæn.

Den Cro Magnon-agtige Menneskeform udmærker sig ved det lange smalle Kranium med stærkt udstaaende Baghoved; men medens den vestjyske eller anholtske Form er karakteriseret ved sit fremtrædende Isseparti, der bagtil danner ligesom en stor, højtiddende Kugle, er det her Nakkebenspartiet, der er udstaaende og danner en Slags Chignon i Nakken. Denne ser altsaa ud til at være mere lav paa Cro Magnon-Mennesket, medens den synes høj hos den anden Type. Et andet vigtigt Cro Magnon-Træk er det facetterede eller plane Affald af Issepartiet ned mod dette fremtrædende Nakkebensparti. Fra Siden af ses denne Flade eller Facet som en ret Linie, der danner en stump Vinkel med Issens øvre Profillinie, hvilken ligeledes forløber tilnærmelsesvis lig og opstigende jævnt bagtil. Panden er lige og ret høj og gaar næsten retvinklet over til Issen. Set forfra er Panden og Ansigtet nærmest smalle, og særlig i Forhold til Underansigtet er Kindbenene temmelig brede uden dog at være fremstaaende.

Denne Kranieform er flere Steder i Evropa bleven paavist af forskellige Forskere, der beskriver den paa overensstemmende Vis med de nævnte Træk som Fælleskarakterer, naar bortses fra mindre Nuancer og forskellige usikre Træk, hvilket let kan forklares, naar man husker paa, at sikkert har ingen af Forskerne haft biologisk rent og ublandet Materiale. Anders Retzius's svenske „Langskalletype“ er af denne Form; endvidere den norske „Vikingtype“ (Justus Barth), den tyske „Reihengraber“-Type (A. Ecker 1865), den schweiziske Hohberg-Type (His og Rüttimeyer) samt den franske Cro Magnon-Type (Quatrefages og Hamy).

Ud fra en biologisk Betragtning ligger det nær at antage, at det er en og samme arvelige Type, der præger disse overensstemmende Former. Naar denne formodede arvelige Type her benævnes efter Cro Magnon-Fundet er det, fordi man gennem dette føres helt tilbage til den senere Istid. Thi selv om selve dette sydvestfranske Fund hører til den efterglaciale Tid, kan man dog i samme Egn gennem Fundene ved Baumes Chaudes samt ved Laugerie-basse og La Chancelade følge Typen tilbage til Istidens seneste Afsnit. Det er altsaa en Menneskeform, der er gammel paa Evropas Jordbund, om end den sandsynligvis ikke er den allerældste.

Der har været ført megen Diskussion om, hvilken sproglige Gruppe denne Cro Magnon-agtige Kranieform oprindelig har tilhørt. Schweizeren His troede, at hans Hohberg-Typus var det nationale Kranium. A. Ecker hævdede med endnu flere Grunde, at denne Kranieform, som han forefandt i Baden og det øvrige Sydvesttyskland forekommende i en bestemt Art Grave („Reihengräber“) er den oprindelige germanske Type, der af Franker og Alemanner er bragt Syd paa fra Østersøegnene. Hverken His eller Ecker kendte imidlertid noget til Typens urgamle Forekomst i Sydvestevropa, hvorfra den fortsættes over til Nordafrika og de Canariske Øer. Og her skal yderligere kun gøres opmærksom paa, at det nu engang er ganske umuligt at henvise Sprog til bestemte typiske Menneskeformer, da den menneskelige Raceblanding gaar saa overordentlig langt tilbage, og sproglige Forandringer og ligefremme Sprogbytter er relativt almindelige.

Det var Meningen med denne korte Redegørelse for den alpine Kranieform, der undertiden ogsaa benævnes efter de schweiziske Antropologers kranilogiske Disentis-Form, samt for den Cro Magnon-agtige Gruppe, at det skulde fremgaa, at den skildrede anholtske og vestjyske Form er forskellig fra disse, hvilke iøvrigt altsaa begge to ogsaa forekommer i den danske Raceblanding.

Det skulde nu undersøges, om det er muligt i den kranilogiske Literatur at finde Beskrivelser af typiske Former, der kan sammenstilles med Anholt-Formen. Og der frembyder sig da først og fremmest vor egen danske Borreby-Form. Dennes Berømmelse stammer fra 1869, da de to berømte Antropologer Tyskeren *Virchow* og Franskmanden *Quatrefages* deltog i den internationale arkæologiske Kongres i København og begge benyttede Lejligheden til at faa et Indtryk af Danmarks forhistoriske Kraniemateriale. Størst Opmærksomhed tiltrak sig da det af *Worsaae* fremdragne Stenalderfund fra

Borreby i Sorø Amt, hvor man fandt ca. 25 bevarede Kranier foruden Skeletdele og kulturelle Genstande. Blandt disse Kranier fandtes en Del med saa udprægede Overensstemmelser, at ihvertfald en bestemt Type var repræsenteret. Efter *Quatrefages* benævnes denne Borreby-Typen.

Da hele Borreby-Fundet antropologisk set afgjort bærer Vidne om at hidrøre fra en Bastard-Befolkning, er der ingen Grund til at antage, at den saakaldte Borreby-Type skulde være et rent og typisk Raceelement. Man maa opfatte den som en Blanding, hvor en arvelig Type skinner igennem, og det, at den er nogle faa Aartusinder ældre end de nulevende Anholtere eller Vestjyder, spiller i Virkeligheden ingen biologisk Rolle som Argument for dens større Oprindelighed. Imidlertid fremgaa det tydeligt af dens kraftige Øjenbrynsbuer og Temporallinier, skraat tilbagehælvende Pande og hele afrundede Kranieform, at det maa være det samme typiske Raceelement, der præger saavel den som den fra Nutiden beskrevne ejendommelige Kranieform.

Kranier, der er prægede i samme Retning, har man fundet og beskrevet enkeltvis flere Steder fra i Vestevropa. Og 1864 har *His* og *Rütimeyer* i deres udmærkede Værk om Schweiz's Antropologi fundet og beskrevet en tilsvarende Form, der forekom i Bronze- og Jernalders- samt historisk Tids Befolkning i Schweiz. Uden at ane, at der gaves parallelle Former, har *His* og *Rütimeyer* opstillet og beskrevet denne ejendommelige Form, som de benævner efter nogle Kranier fra Sion (Sitten) i Kanton Wallis. Som Hovedkarakterer angives „die mächtige Entwicklung des Hinterkopfs nach Länge, Breite und Höhe; die starke Entwicklung der Superciliarbögen und die tiefe Einsetzung der Nasenwurzel; die sanfte Rundung aller Contouren der eigentlichen Schädelkapsel.“ Og de meddelte Figurer viser yderligere ved den tilbagehælvende Pandeform og andre Træk, at der er umiskendeligt Slægtskab med Borreby-Formen.

Disse Jævnførelser fører os endnu længere tilbage end til Danmarks Stenalder og Schweiz's Bronzealder. 1856 fandt man i en Hule ved Neandertal i Nærheden af Düsseldorf det berømte Neandertal-Kranium, der har været Genstand for saa megen Strid og Diskussion. Efter at man imidlertid 1886 ved Spy i Belgien og 1899 ved Krapina i Kroatien samt enkelte andre Steder har gjort Fund af Skeletdele og Kranier, der er af ganske samme typiske Karakter som Neandertalkraniet, og hvis Alder afgjort maa henlægges til Istiden, kan der nu ikke være Tvivl om, at Evropa ihvertfald

under en Del af Istiden har huset Mennesker, der har været prægede af den saakaldte Neandertal-Type. Det har været høje og kraftige Mennesker, hvis mest paa-faldende kranilogiske Karakterer er de mægtige Øjenbrynsbuer, der hvælver sig over hvert Øje og sænker sig noget over Næseroden; Panden er ikke høj og lige, men den hvælver sig jævnt og skraanende tilbage og gaar umærkeligt over i Issen, der ligeledes hvælver sig opad, saaledes at Baghovedet bliver afrundet. Grænsen mellem Tinding og Pande markeres ved de udprægede Temporallinier. Underkæben synes at have været stor med kraftig Vinkeldel, svarende til Tyggemusklens stærkt udformede Tilhæftningsflade paa Hjærnekassen, og med en ejendommelig tilbagevigende Hage.

Ganske vist er det i Øjeblikket Mode at betragte Neandertal-Mennesket som en med de nulevende Mennesker ganske ubeslægtet Menneskeform eller som en under Istiden uddød egen Menneskeart, der ikke har efterladt sig Afkom og heller ikke formaaet at blande sig med andre Menneskeformer. Navnlig et Par tyske Antropologer *Schwalbe* og *Klaatsch* holder energisk paa, at Neandertalmennesket har været en grovere og lavere Form, en i Tilværelseskampen ubrugelig Gren af Menneskeslægten, der snart bukkede under igen. Men de Beviser, de anfører for lav Intelligens og manglende Udviklingsevne, nemlig et mindre Rumfang af Kraniet og den ejendommelige Lavhed af Panden, er i Virkeligheden ikke andet end ganske usikre og biologisk set ikke meget væsentlige Bestemmelser. Adskillige Forskere er da ogsaa traadt op imod denne Anskuelse, saaledes fornylig *Kollmann* og tidligere *Virchow*. Sidstnævnte, der jo oprindeligt stillede sig afvisende overfor Neandertalfundets Betydning som Repræsentant for en speciel Menneskerace, maatte, da flere Fund forelaa, indrømme, at her virkelig var en typisk Form; men han hævdede, at den samme Type traf man den Dag i Dag hyppigt i Nordvesttyskland blandt Friser og Hollændere, og han vilde ikke antage, at der var nogen Væsensforskel mellem Istidens og Nutidens Repræsentanter for den. Ogsaa ved andre Lejligheder er den Iagttagelse, at der findes nutidige „Neandertaloider“ (Navnet er benyttet af *Virchow*) kommet frem, uden at man dog har været i Stand til at give en Forklaring paa dette Fænomen. Ligeledes har man af og til i Grave — ogsaa fra historisk Tid — fundet udpræget neandertaloide Kranier.

Forholdet er da i Virkeligheden det, at Kranier med det ejendommelige Neandertalpræg foruden i Istiden er paavist gennem de senere Tider lige til Nutiden. Anlægger man nu den biologiske Betragtning,

vil det ikke kunne nægtes, at det er nærmest foreliggende at antage, at en arvelig typisk Form har fortsat sig fra Generation til Generation gennem de lange Tidsrum, og at den har holdt sig bedst og præget det største Antal Individuer i de Egne af Evropa, hvor den synes at have været eneherkende eller ihvertfald at have spillet en fremtrædende Rolle i det ældste Afsnit af Evropas Bebyggelse under Istiden.

Og efter min Anskuelse er det arvelige typiske Element, der ytrer sig i de gamle Borreby-Kranier og nutildags paa Anholt og Vestjylland samt rimeligvis i mindre udpræget Grad i Østjylland og paa Øerne, da ikke andet end selve det neandertaloide. Dette har vel nok i Tidens Løb, siden det først optraadte her i Evropa i Istiden, været underkastet Udvikling og Ændring, ligesom det jo heller ikke nu forekommer rent, men kun skinner frem gennem en Befolkning af Raceblandinger; men genetisk talt er Nutidens „Neandertaloider“ prægede af den fra Istiden kendte Neandertal-Race.

For de fleste vil det vel nok synes dristigt at erklære en af vort Folks Hovedbestanddele for neandertaloid og derigennem paastaa, at praktisk talt har vi saa godt som allesammen de gamle Neandertal-Mennesker blandt vore Forfædre, selv om kun et Mindretal i Legemsbygningen bærer Vidnesbyrd derom. Alligevel nærer jeg ingen Betænkeligheder ved at gøre det, da det er den nærmest foreliggende videnskabelige Forklaring paa de gjorte Iagttagelser.

Imidlertid er der en Indvending, der sikkert vil rejse sig mod Tanken om Neandertaloider i vor Befolkning; den er dog ikke af egentlig videnskabelig Art, men bunder i Uvillien mod Slægtskab med disse Neandertal-Mennesker, som man nu en Gang er vant til at betragte som havende været særlig lavtstaaende, næsten dyriske Væsener. Men med Hensyn til denne Lavtstaaenhed blandes atter to Ting sammen. For det første den gamle fra selve Neandertalfundets første Dage stammende Forestilling om Neandertal-Menneskets halvt abeagtige Legemsbygning, hvilken Antagelse dog i Tidens Løb har maattet forlades. Saaledes blev den gamle Paastand, at Neandertalerne ikke havde været rigtig opretgaaende, men at de ligesom Aberne havde gaaet med bøjede Knæ, modbevist af den franske Antropolog *Manouvrier*. Det andet Punkt, der bidrager til at opretholde Forestillingen om noget lavtstaaende, er det Faktum, at de ældste kendte Neandertal-Mennesker under Istiden var i Besiddelse af en lav Jægerkultur; men det var dengang Tilfældet med alle mulige Menneskeracer og taler absolut ikke imod Neanderta-

lernes og deres Efterkommeres naturlige Anlæg og Intelligens. Tvertimod kan man sige, at Mennesker, der sejrrikt, det vil sige uden at knuges og degenerere og under stadig Stigen til højere Kultur, har kæmpet mod et koldttempereret Klima og en karrig Natur, maa have bragt det særlig vidt ikke alene i fysisk Kraft, men ogsaa i Viljens Styrke og Karakterens Alvorsfuldhed. Neandertaloiderne er legemlig set et af de smukkeste og ædleste Raceelementer i Evropa, og skulde der allerede uddrages racepsykologiske Resultater af de endnu temmelig faa Iagttagelser, maatte de ogsaa gaa i Retning af en rig aandelig Udstyrelse.

Til Slut skal jeg af Hensyn til den rigtige Forstaaelse af de her fremstillede foreløbige Resultater af mine danske Racestudier, som det vil blive fortsatte

Undersøgelsers Sag at prøve og begrunde yderligere, atter stærkt betone det ejendommelige biologiske Forhold, at Befolkningen er sammensat af Bastarder. Der er ikke Tale om at dele den i 3 eller maaske endnu flere Grupper, hvoraf den enes Skeletbygning er Neandertal-agtig, den andens Cro Magnon-agtig, den tredies alpin eller Disentis-agtig etc. Alle nedstammer fra mere end en Race, og mindst 19 af 20 bærer i deres Legemsbygning de umiskendeligste Vidnesbyrd derom. Alligevel fremgaar det af de gjorte Iagttagelser, at forskellige Egne endnu har typiske Forhold at opvise, og det er at haabe, at Undersøgelserne maa blive fortsatte, inden Nutidens stærke Omflytninger har udslettet alle Ejendommeligheder.

Meddelelser om Generalstabens Arbejde paa Island i Sommeren 1907.

Af

P. F. Jensen, Premierløjtnant ved Generalstabens.

Generalstabens Opmaaling paa Island er i Aar bleven fortsat paa lignende Maade som forrige Aar (se nærværende Tidsskrifts Hefte VIII 1906). Den 25. Maj afsendtes en Ekspedition til Island bestaaende af 3 Officerer 9 Guider og 17 Militærarbejdere. En Officer og 6 Guider skulde fortsætte Detailmaalingen mellem Þjorsá og Þverá, medens 1 Officer og 3 Guider skulde fortsætte Triangulationen fra Myrasýsla mod Nord op imod Barðastrandarsýsla og i Egnen omkring Gilsfjörður udsøge og maale en Basislinie, der ved Triangulationen skulde knyttes sammen med Basis ved Reykjavík. Endelig var den tredje Officer til Uddannelse og Assistance saavel ved Detailmaalingen som ved Triangulationen og Basismaalingen.

Den 6. Juni ankom Ekspeditionen efter en temmelig haard Rejse over Atlanterhavet til Reykjavík, og kort efter afgang Kaptajn Hammershøj med Prmlt. Tor-kild Hansen og 6 Guider til det Terræn Øst for Þjorsá, hvor Detailmaalingen væsentlig skulde foregaa. Størsteparten af dette Landskab optages af det store Lavland, der udgør den væsentligste Del af Rángárvallasýsla og Árnæssýsla, og for saavidt frembød Arbejdet jo ingen særlige Vanskeligheder i Sammenligning med det i Skaptafellsýslerne, Alligevel skortede det heller ikke i

Aar paa Besværligheder; thi Egnen omkring Hekla og Tindfjallajökull toges med i Opmaalingen, og her er Vanskeligheder nok at overvinde. Ingen beboede Steder findes i Nærheden, saa Maaleren er ganske henvist til sine egne Hjælpekilder i alle Retninger, Lava dækker store Strækninger og lægger uhyre Hindringer i Vejen for Fremkommeligheden, i hvert Fald for Heklas Vedkommende, og selv om Tindfjallajökull ingen Lava har, saa er det dog ikke let at færdes op ad dens stejle Sider. Men ogsaa paa Slettelandet kan det ofte nok være brydsomt at komme frem, ikke saameget paa Grund af de store Vandløb og den bløde Myr, alt det er gamle og dagligdags Bekendte, som paa Grund af store oversvømmede Arealer, der navnlig findes i Egnen omkring Skúmstaðir. Det er Þverá, der i de senere Aar her sender sit Vand ødelæggende ind over Lavlandet og lægger den ene Gaard efter den anden øde. Her i Nærheden er ogsaa Njál's gamle Gaard Bergþórshvoll falden ind under Opmaalingsomraadet. Det samme kan i denne Forbindelse anføres om Fjældet Þrihyrningur, hvorhen Flose søgte efter Njál's Indebrænding paa Bergþórshvoll, ligesom om Gunnars gamle Gaard Hlíðarendi.

Maalingen fortsattes til midt i September med det Resultat, at der i Sommer er detailmaalt 47 □ Mil og